

صبر، رضایت و تسلیم سه ویژگی عقيله بنی هاشم / شهابت زینب و خدیجه(س)

حجت الاسلام انصاریان معتقد است: صبر حضرت زینب(س) مهم‌ترین امتیاز ایشان نسبت به غیر معصومان است. حضرت نشان داد رضایت و تسلیم در برابر امر الهی برایش از هر چیز مهم‌تر است.

حجت الاسلام انصاریان معتقد است: صبر حضرت زینب(س) مهم‌ترین امتیاز ایشان نسبت به غیر معصومان است. حضرت نشان داد رضایت و تسلیم در برابر امر الهی برایش از هر چیز مهم‌تر است.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: نهضت خونین و جاودانه کربلا از مهمترین حوادث تاریخ اسلام به شمار می‌رود که ابعاد انقلاب حسینی، از زوایای گوناگون قابل بررسی است. در طول تاریخ، انقلاب‌های فراوانی به وقوع پیوسته و افراد بسیاری از خودگذشتگی و فداکاری کرده‌اند، اما با گذشت زمان، از یادها فاصله گرفته‌اند. ولی نهضت عاشورا با مرور زمان، پیوسته در دلهای مسلمانان، ماندگار شده است.

بدون شک، عقيله بنی هاشم، زینب کبری(س)، از جمله شخصیت‌های تأثیرگذار این نهضت عظیم است که در ماندگاری و جاودانی آن نقشی بیبدیل داشته، همان بانویی که از نوادر بانوان تاریخ اسلام است و در دامان پُرمهر فاطمه زهرا(س) و مولای متقیان تربیت یافته و درس زندگی آموخته است.

درباره حیات درخشان این بانوی قهرمان، تاکنون ده‌ها کتاب و مقاله نگارش یافته و تاریخ‌نگاران شیعه و سنی هر کدام از دیدگاه خویش، به زندگانی و قهرمانی این بانوی بزرگ نگریسته و آن را مورد تحلیل و تجلیل قرار داده‌اند. گزارش حاضر به گوشه‌هایی از ویژگی‌های این بانوی گرامی، و نیز نقش شکوهمند ایشان در نهضت کربلا پرداخته است.

حجت الاسلام صدیقی در مورد شخصیت والای حضرت زینب می‌گوید: امیر المؤمنین(ع) گفتند: «كُنْتَ مَعَ الْأَنْبِيَاءِ سِرًّا وَ مَعَ خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ سِرًّا وَ عَلَانِيَةً» علی گفت: با همه پیامبران همراهی کردم. علی(ع) آدم را بدرقه کرده است، علی(ع) نوح را از طوفان نجات داده است. علی(ع) بود که دریا را شکافت و موسی را نجات داد. این علی(ع) بود که عیسی را همراهی کرد. گفت: با همه انبیاء در عالم سر بودم ولی با خاتم آن‌ها هم در باطن بودم، هم در ظاهر بودم. سرّاً و علناً.

اگر کربلا نبود، اگر نهضت امام حسین(ع) نبود، نامی از علی و دین خدا باقی نبود و اگر زینب(س) نبود کربلا نبود، نهضت امام حسین(ع) نبود

وی ادامه می‌دهد: حضرت زینب، زینت یک چنین شخصیت عالم گیر است. زین اب است. نمود امیر المؤمنین(ع)، نماد امیر المؤمنین(ع) بدون حضرت زینب سلام الله علیها نبود. اگر کربلا نبود، اگر نهضت امام حسین(ع) نبود، نامی از علی و دین خدا باقی نبود و اگر زینب(س) نبود کربلا نبود، نهضت امام حسین(ع) نبود. همه این‌ها سر سفره حضرت زینب سلام الله علیها امکان پذیر می‌شود. این بانو چه کسی است، چه سفره‌ای دارد همه انبیاء و ائمه علیهم السلام سر سفره حضرت زینب مهمان هستند.

وی در مورد تحمل مصیبت توسط حضرت عقيله بنی هاشم می‌گوید: «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ حَمْدَ الشَّاكِرِينَ عَلَى مُصَابِهِمْ»؛ مگر انسان به مصیبت شکر می‌کند؟! نمی‌دانید که باطن این مصیبت چیست. این مصیبت نردبانی بود حضرت زینب داشت پرواز می‌کرد. او که به این جا وابسته نبود، این جا را مزاحم خود می‌دید. این قطع‌هایی که برای او پیش می‌آمد، این مصیبت‌هایی که برای او پیش می‌آمد، همه نور بود، او را به خدا می‌رساند. چون دارد او را به خدا نزدیک می‌کند لَدَّتْ می‌برد. «مَا رَأَيْتَا إِلَّا جَمِيلًا»، ما خیلی زیبا دیدیم، هیچ کجا برای ما تلخی نداشت، همه جای آن برای ما شیرین بود. نفرمود: «مَا عَلِمْنَا»، فرمود: «مَا رَأَيْتَا إِلَّا جَمِيلًا».

این کارشناس دینی در مورد علم حضرت زینب(س) نیز می‌گوید: علم حضرت زینب سلام الله علیها علم کتابی نیست. حضرت زینب مفسر بود، در کوفه تفسیر قرآن می‌گفت، آقا امیر المؤمنین(ع) آمدند صدا زدند: زینب من دیدم که سوره مریم را داشتی تفسیر می‌کردی، تفسیر «کهیصص» را داشتی برای بانوان کوفه می‌گفتی. عرضه داشت بله. بعد امیر المؤمنین(ع) تأویل این را برای حضرت زینب سلام الله علیها گفت که کاف کربلا است. عین عطش است. برای این حروف مقطعه آقا امیر المؤمنین(ع) تفسیر خاصی برای حضرت زینب سلام الله علیها گفتند. اما امام سجّاد علیه السلام دم دروازه کوفه پرده از یک حقیقت دیگری برداشت که اگر پدرش به او گفته است، تذکر بود. در گنجینه وجود عمّه ایشان

حضرت زینب سلام الله علیها همه این ها وجود داشته است. علی دارد یادآوری می کند. معلّم او علی نیست، بالاتر از علی است. گفت: «يَا عَمّه اسْكُتِي» آرام خاموش «أَنْتِ يَحْمَدُ اللّٰهَ عَالِمَةً غَيْرُ مُعَلِّمَةٍ فَهَمَّةٌ غَيْرُ مُفَهِّمَةٍ» عمّه من چه افتخاری می کرد. «يَا عَمّه» عمّه من «اسْكُتِي» ساکت بشوید، خطبه خود را ادامه ندهید. کار را بنا نیست در کوفه تمام کنید. شما مأموریت شام دارید. این جا بس کنید «أَنْتِ يَحْمَدُ اللّٰهَ عَالِمَةً غَيْرُ مُعَلِّمَةٍ» شما عالمه هستید، ولی معلّم ندارید. معلّم شما خدا است. علم شما لدنی است. اکتسابی نیست. «فَهَمَّةٌ غَيْرُ مُفَهِّمَةٍ».

یکی از ویژگی های حضرت زینب(س) شباهت تام است از نظر سیما از نظر قد و بالا شبیه به خدیجه بود. از نظر بذل و بخشش شبیه به خدیجه بود

وی در مورد دیگر ویژگی های حضرت زینب(س) می گوید: یکی از ویژگی های حضرت زینب(س) شباهت تام است از نظر سیما از نظر قد و بالا شبیه به خدیجه بود. از نظر بذل و بخشش شبیه به خدیجه بود. خیلی شبیه به حضرت خدیجه سلام الله علیها بود. مشخص بود، حضرت خدیجه سلام الله علیها در عرب رکن بود. زن بود ولی هیچ مردی شخصیت حضرت خدیجه را نداشت، خیلی شخصیت بارزی داشت. از حجاز تا شامات سرمایه خدیجه بود، نام خدیجه بود اعتبار خدیجه بود و تمام گرفتارها، تمام آن ها ثروت خدیجه و مال حلال حضرت خدیجه سلام الله علیها بود. در این جهات شباهت حضرت زینب(س) به حضرت خدیجه شباهت تام بود. اما در بعد حفاظت دین، در بعد دفاع از حریم ولایت حضرت زینب سلام الله علیها شبیه به مادر خود حضرت زهرا سلام الله علیها بود. لذا وسعت شخصیت بی بی عالم هم در باطن زین اب است، هم در ظاهر زین اب است. زینت حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه الصّلاه و السّلام بود. از این جهت نام زینب را خدا انتخاب کرده است. پیامبر فرمود قبل از خدا در مورد نام این دختر من تصمیم نمی گیرم. یعنی کاتّه این کار او با ذات احدیت است، حجاب ندارد، واسطه ندارد، خود خدا مستقیماً اشراف به وجود حضرت زینب سلام الله علیها است.

مرحوم آیت الله مجتبی تهرانی در یکی از جلسات اخلاق خود در مورد آموزش حضرت زینب سلام الله علیها توسط باب مدینه علم می گوید: از بزرگوارانی که تالی تلو معصوم صلوات الله علیهم اجمعین هستند، کسانی هستند که در خدمت معصوم تلمذ کرده اند. حضرت ابوالفضل سلام الله علیه و حضرت زینب سلام الله علیها زمان های زیادی نزد امیرالمؤمنین صلوات الله علیه درس خوانده اند. برای این که ما هم در مسائل دنیا مثل آن خانم سلام الله علیها صبور باشیم نیاز به استادی مانند امیرالمؤمنین صلوات الله علیه داریم. آن استعداد و چندین سال آموزش توسط حضرت و شرائطی مشابه آن روزگار مورد نیاز است تا شخصیتی مانند ایشان تربیت شود. مرحوم حاج آقا در پاسخ به این سوال که آیا الان هم می توان سلمان شد، فرمود: نه، زیرا نه استاد آن زمان وجود دارد و نه شرائط روزگار مانند شرائط آن زمان است.

وی ادامه می دهد: استاد خانم زینب سلام الله علیها پدر بزرگوارش، یعنی باب مدینه علم بود. صدوق علیه الرحمه می گوید: بعد از شهادت برادر بزرگوارش، امام چهارم صلوات الله علیه با توجه به شرائط، بیش از یک سال که آن خانم در قید حیات بود، نیابت خاص به عمه اش داده بود. این بزرگوار مثل امام معصوم در بین مردم سوالات گوناگون را طبق واقع جواب می داد. برای انسان های متدین الهی با بصیرت، همان آینده ای که از چشم ما دور است، روشن است. این بزرگواران از آینده خود و مصائبی که به وقوع خواهد پیوست، آگاه بودند. مرحوم آقاشیخ ذبیح الله محلاتی که از تاریخ نویس های بسیار خوب و متدین و خیلی قوی بود نسبت به حضرت زینب سلام الله علیها و روحی لها الفدا می نویسد: هنگامی که امیرالمؤمنین صلوات الله علیه می خواست این خانم را همسر عبدالله بن جعفر صلوات الله علیه قرار بدهد چند شرط معین فرمود. یکی از شرط ها این بود که عبدالله متعهد شود که اگر این خانم تصمیم گرفت با برادر خود مسافرت برود مانع نشود. نکته دیگر این است که هر نمازی که این خانم می خواست بخواند قبل از نماز خدمت ابی عبدالله صلوات الله علیه مشرف می شد و نگاه به چهره ایشان می کرد و برای قرب و نزدیکی به حق تعالی از این برادر نورانیت می گرفت. برادرزاده ایشان امام چهارم صلوات الله علیه فرمود: «عمتی اسکتی انت بحمدلله عالمه غیر معلّمه». شما نیازی به آموزش ندارید و همه چیز را می فهمید. زیرا همه چیز را از پدر گرفته اید. برادر بزرگوار ایشان حضرت ابوالفضل سلام الله علیهما هم چنین بود.

وی می افزاید: ابی عبدالله صلوات الله علیه در جواب برادر خود، محمد حنفیه که چرا زنان و کودکان را همراه می برید، فرمود: جدم به من فرمود: «ان الله شاء ان يراهن سبايا». خواهرهای من و زن و بچه ام هم باید اسیر شوند. شب عاشورا حضرت به خواهر خود فرمود که بعد از شهادت من شما باید برنامه را اجرا کنید و مردم را از حقایق آگاه کنید. دختر امیرالمؤمنین صلوات الله علیه تبلیغ را از صبح یازدهم در کربلا شروع کرد. ایشان هم خود را معرفی کرد و هم برادرش را معرفی کرد و هم دشمنانش را معرفی کرد.

موقع شهادت مادر، حضرت زینب علیها السلام پنج سال بیشتر ندارد، اما چنان از نظر معرفت و فهم و کمال در اوج است که راوی حدیث و خطبه مهم فدکیه حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها است و ابن عباس و دیگران، خطبه فدکیه را از وجود مقدس حضرت زینب علیها السلام روایت کرده اند

محمدحسین رجبی دوانی نیز در مورد حضرت زینب گفت: بنا بر نقلی پنجم جمادی الاول سالروز ولادت خجسته بزرگ بانوی اسلام وجود مقدس حضرت زینب کبری سلام الله علیها است. در سال پنجم هجرت، آن وجود مقدس از تنها زوج معصوم عالم خلقت به دنیا آمد و مقامی بس رفیع دارد. نام آن حضرت بنا بر برخی از اقوال مانند نام مقدس برادران عظیم الشأنش از آسمان آمد و به پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم وحی شد که آن حضرت را زینب بنامند.

وی ادامه داد: وجود مقدس حضرت زینب کبری سلام الله علیها دارای ویژگی های خاصی است، از جمله می توان گفت تنها شخصیتی است که هفت معصوم را درک کرده اند. یعنی وجود مقدس رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، امیرمومنان علیه السلام، حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها، امام حسن علیه السلام، امام حسین علیه السلام، امام سجاد سلام الله علیه و دوره کودکی امام باقر علیه السلام را و از محضر شش معصوم کسب فیض و معرفت کرده است.

وی افزود: حضرت زینب سلام الله علیها به خوبی در دامان مادر عظیم الشأنش وجود مقدس حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها سرور بانوان دو عالم پرورش یافت و از آن حضرت درس بزرگ ولایت و ولایت مداری و دفاع از ولایت را آموخت.

وی ادامه داد: موقع شهادت مادر، حضرت زینب علیها السلام پنج سال بیشتر ندارد، اما چنان از نظر معرفت و فهم و کمال در اوج است که راوی حدیث و خطبه مهم فدکیه حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها است و ابن عباس و دیگران، خطبه فدکیه را از وجود مقدس حضرت زینب علیها السلام روایت کرده اند.

رجبى دوانى گفت: آن حضرت به عنوان پیام رسان واقعه کربلا و تداوم بخش راه امام حسین علیه السلام شناخته می شود. به جرأت می توان گفت حضرت زینب علیها السلام اگر نبود و اگر اقدامات کوبنده حضرت زینب سلام الله علیها وجود نداشت، واقعه کربلا در حادثه روز عاشورا محو و دفن می شد و انعکاسی در سطح تاریخ و سرنوشت ملت ها پیدا نمی کرد. از این حیث حضرت زینب علیها السلام نقشی بسیار مهم در ارتباط با سعادت و هدایت جامعه اسلامی ایفا فرموده است.

حجت الاسلام حسین انصاریان نیز در مورد حضرت زینب(س) چنین می گوید: در واقعه کربلا افراد زیادی حماسه آفریدند تا این واقعه جانسوز از دایره کربلا خارج شده و تا روز قیامت به گوش جهانیان برسد. یکی از افراد والا مقام، حضرت زینب(س) بود. ایشان پس از واقعه عاشورا، مسئولیت سنگین ساماندهی اسرا را برعهده گرفت و با خطبه ای غرّاء در کاخ یزید، همگان را به یاد شجاعت و دلاوری پدر بزرگوارشان انداخت. با وجود آنکه شاهد کشته شدن حضرت سیدالشهدا(ع) و اصحاب باوفایش بود، اما چنان مقامی داشت که فرمود: «ما رأیتُ إلاّ جمیلاً» در این میان صبر حضرت زینب(س) مهم ترین امتیاز ایشان نسبت به غیر معصومان است. وقتی حضرت زینب(س) پیکر آغشته به خون برادر را مشاهده کرد، به خداوند عرضه داشت که: «اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا هَذَا الْقُرْبَانَ»؛ پروردگارا! این قربانی را از ما بپذیر.

وی ادامه می دهد: حضرت با این جمله نشان داد رضایت و تسلیم در برابر امر الهی برایش از هر چیز مهم تر است. یکی دیگر از جملات حضرت زینب(س) که نشان دهنده صبر بالای ایشان است، این جمله است که فرمودند: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي حَكَمَ لِأَوْلِيَانِهِ بِالسَّعَادَةِ وَ خَتَمَ لِأَصْفِيَانِهِ بِالشَّهَادَةِ»؛ سپاس خدایی را که اولیای خویش را به سعادت رساند و پایان عمر برگزیدگان درگاه خود را شهادت قرار داد. به گونه ای که وقتی حضرت زینب(س) فرزندان خود را در کربلا از دست داد، از خیمه بیرون نیامد و این نشان می دهد روح این بانوی بزرگوار، چقدر با عظمت و هیبت بوده است.